9.4.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Viite: STM/1443/2018

Lausunto ensihoidon ilmailupalvelujen järjestämisestä sote-uudistuksessa

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa ensihoidon ilmailupalvelujen järjestämistä sote-uudistuksessa koskevista hallituksen esitystä 15/2017 vp täydentävistä säädöksistä.

Säädösesityksen tarkoituksena on keskittää ilmailutoiminnan järjestämisvastuu viideltä yliopistosairaanhoitopiiriltä Pirkanmaan maakunnalle ja siirtää valtion ilmailutoimintaa koskeva, kuntien valtionosuuksista vähennetty erityismääräraha maakuntien yleiskatteelliseen rahoitukseen. Lisäksi säädettäisiin palvelujen käyttövelvoitteesta ja vastaavasti Pirkanmaan maakunnan oikeudesta periä palveluista maakunnilta korvaus säädöksissä määriteltyjen periaatteiden mukaisesti.

Keskittäminen perustuu järjestämislain säädöksiin palvelujen kokoamisesta suurempiin kokonaisuuksiin. Ensihoidon ilmailutoiminta on luonteeltaan sellaista, että voi olla perusteltua varmistua osaamisen kehittämisestä, valtakunnallisista tehtävistä ja yhteistyösuhteista siten, että palvelu kootaan yhdelle järjestämisvastuulliselle toimijalle. Valtakunnallisesti yhdelle järjestämisvastuulliselle toimijalle koottu palvelu edellyttää toimijalta kyvykkyyttä ja halukkuutta seurata ja raportoida toiminnan vaikuttavuutta ja kustannuksia muille maakunnille riittävän kattavasti, ajantasaisesti ja ymmärrettävästi. Ilmailutoiminnan kehittämisestä täytyy olla maakunta-asiakkaiden ja asiantuntijoiden riittävä konsensus, jos toimintaan suunnitellaan merkittäviä muutoksia. Näitä asioita koskevia säädöksiä tulisi täsmentää ilmailutoiminnasta vastaavan yhtiön tehtäviä koskevalla asetuksella.

Toiminnan kustannusten jakaminen maakuntien kesken on tarkoituksenmukaista perustaa säädösesityksen mukaisesti valmiuden ylläpitämiskustannuksiin ja palvelujen kustannuksiin. Säädösesityksessä esitettyä 40/60 -jakoa voidaan pitää hyväksyttävänä, valmiuden ylläpitämisen kiinteää kustannusosuutta ei saa nostaa tätä korkeammaksi. Palvelujen tuotteistamisessa laskutusta varten ei voida pitää riittävänä perusteena esimerkiksi hälytysten määrää, vaan palvelutuotteistus on sovittava asiakasmaakuntien kanssa yhteistyössä vastaamaan palveluista saatavaa todellista hyötyä. Tällöin tuotteistusperiaatteena voitaisiin käyttää esimerkiksi kohdattujen potilaiden määrää ja heidän saamiaan tosiasiallisia pal-

veluja. Maakuntien kustannusvertailussa olisi käytettävä esimerkiksi potilaiden tosiasiallisesti saamien palvelujen yksikköhintoja. Ilmailutoiminnan kustannuksia ja vaikuttavuutta arvioitaessa ilmailutoiminnan kokonaisuus on asetettava muun ensihoidon asiayhteyteen sekä kustannusten että maakunnan palvelujen kokonaisuuden näkökulmasta. Myös kustannusten jakamista koskevan asetuksen säätäminen maakuntia ja sairaanhoitopiirejä kuullen on erityisen tärkeää.

Uudet säädökset eivät saa johtaa liian suuriin muutoksiin maakuntien ensihoidon kustannuksissa. Kustannusten laskentamallit, jotka riittävän tarkasti huomioivat suurten maakuntien kokonaisuudet, voivat joissain tapauksissa johtaa suuriin vaihteluihin pienempien maakuntien kustannuksissa. Kustannusten täytyy olla riittävän ennakoitavia pienissäkin maakunnissa.

Ilmailutoiminnan yleinen hyväksyttävyys ja kiinnostavuus on yleisesti ottaen korkeaa suhteessa sen vaikuttavuuteen. Lakiehdotuksen valmisteluaineistossa näkyy liikaa toimijalähtöisyys. Ensihoidon ilmailupalvelujen toimintatiedot on aineistossa esitetty siten, että ilmailupalvelujen merkitys ylikorostuu. Ilmailupalvelujen volyyminä ei voida pitää hälytysten määrää tilanteessa, jossa merkittävä osa hälytyksistä peruuntuu uuden arvion perusteella ja lisäksi sää estää ilmailutoiminnan suhteellisen usein. Aineistossa annetaan myös varsin kielteinen kuva mahdollisuudesta järjestää vastaavaa ensihoidon lääkäritasoista toimintaa keskussairaalaverkkolähtöisenä maakuljetuksiin perustuvana järjestelmänä. Tämä aineiston suhteellinen epätasapainoisuus ei saa johtaa paineisiin lisätä tarpeettomasti toiminnan määrää tai laatua ja siihen sijoitettavia maakuntien resursseja. Yhden järjestämisvastuullisen toimijan malli voi lisätä tätä riskiä. Tämä riski tulee annettavien asetusten kautta minimoida.

KANTA-HÄMEEN SAIRAANHOITOPIIRIN KY.

Hannu Juvonen
sairaanhoitopiirin johtaja